

Hnutí DUHA

Zpravodaj sítě obcí směřujících k recyklační společnosti

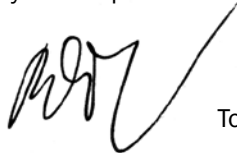
4/2009

**Odpadový zákon
Val di Fiemme
Bioodpady ve Zlíně**

Vážení čtenáři,

v posledním letošním zpravodaji pro vás máme informace o novém odpadovém zákoně, dočtete se o úspěších italských obcí v alpském údolí Fiemme a o evropské iniciativě obcí za redukci odpadu. Vypravíme se také na exkurzi do Zlína a podělíme se s vámi o tamní zkušenosti s bioodpadem.

Přejeme vám úspěšný nový rok a odpadu ve vaší obci perspektivní budoucnost.

Tomáš Příkryl

Odpadový zákon: přípravy trvají už šest let

Ivo Kropáček

Přípravu odpadového zákona, jehož předzvěstí byl už plán odpadového hospodářství schválený v roce 2003, se nesitelně vleče. Prorecyklační a zelené záměry navíc v poslední době nabraly nečekaný obrat.

Vláda v roce 2003 schválila desetiletý plán, který má zlepšit nakládání s odpady – především zvýšit recyklaci. Cílem bylo dohnat tehdejší úroveň nejlépe recyklujících evropských států, tedy zvýšit recyklaci ze sedmi na 50 %. Zároveň plán sliboval konec dotování nových spaloven a skládek z účtů daňových poplatníků. Jenže jak toho všeho dosáhnout? Nejlépe pomocí nového zákona.

Dlouho nic

V odpadovém hospodářství proudí miliardy především veřejných prostředků. Protože nebylo jasné, jak je odpadový plán přerozdělí, téměř všichni odpadáři se cítili ohroženi. Možná i proto ministerstvo životního prostředí během prvních let plnění schválených cílů sabotovalo.

První nástřel

Obrat nastal až po nástupu Strany zelených do vlády. Ministr Bursík předložil v únoru 2008 návrh nové odpadové legislativy, podle níž by se třídily hlavní druhy odpadů, včetně hojně zastoupených zbytků z kuchyní a zahrad. Aby se lidem třídění vyplatilo, mělo být skládkování a pálení nevytříděných odpadků extra zpoplatněno. Házení všeho do jedné popelnice by vyšlo draž.

Plán tedy nabyl konkrétních obrysů až po pěti letech. Miliardy z odpadového hospodářství měly začít putovat do zatím opomíjených oborů: kompostáren, úpraven odpadů a recyklace. Zaplatit měli ti, kteří doposud na netříděném odpadu vydělávali: skládkaři, spalovnáři a průmysl.

Nečekaný obrat

Ovšem Bursíkův nástupce Ladislav Miko zrušil zákaz financovat spalovny ze státních prostředků. Podle jeho scénáře nebudou spalovny platit extra částky za nakládání s netříděným odpadem, a ještě je budeme dotovat z našich daní. Jestli se tato mimořádná změna utrácení státních peněz vyplatí ekonomicky a ekologicky, nikdo neřešil.

V přípravě odpadového zákona Miko uhnul stranou. Nechal sepsat pouze teze, na kterých pracovali především kritici Bursíkových návrhů. Příprava legislativy se proto dále zdržela. Teze projednala vláda 30. listopadu na posledním zasedání vlády s Mikovou účastí. Jejich přetvoření v nový zákon čeká až na nového ministra Jana Dusíka.

Do konce příštího roku musí všechny členské země EU upravit svou odpadovou legislativu a dát ji do souladu s evropskou směrnicí. Bude český zákon skutečně prorecyklační, nebo opět zvítězí silné zájmové skupiny spaloven, skládek a průmyslu? Záleží, jak silný bude ministr Dusík a čí zájmy budou hájit poslanci zvolení v květnových volbách.

V italském údolí Fiemme spalovnu nepotřebují

Nikola Marková

Skupině jedenácti obcí ve známé lyžařské destinaci, alpském Val di Fiemme, se podařilo během šesti let snížit množství skládkovaných odpadů o 82%. Nevídaného úspěchu dosáhla tato „odpadová celebrita“ díky nejruznějším aktivitám cíleným na prevenci vzniku odpadu či zavedením poplatku za odpad podle produkovaného množství. O italském Val di Fiemme se dočtete v tomto i příštím čísle zpravodaje.

Ještě před šesti lety vynášeli obyvatelé Val di Fiemme odpadky do velkých kontejnerů rozmístěných po ulicích. Dnes už je všechno jinak. Popeláři jezdí pro odpad ke každému domu a nádoby v ulicích slouží na tříděný sběr. Giuseppe Fontanazzi z Fiemme Servizi, místních technických služeb, však podotýká, že nejraději by od domu odváželi vše, ale budovy v Itálii jsou podle něj poměrně malé a lidé nemají kde rozmístit větší počet sběrných nádob.

Kolik to stojí?

Bioodpady se v italském údolí sváží dvakrát a směsný komunální odpad jednou za týden. Ještě před rozjezdem projektu domácnosti obdržely odvětrávaný koš, pětadvacetilitrový kontejner na bioodpad a sto dvacetilitrový kontejner na směsný komunální odpad. Dostaly také dvě stě kompostovatelných pytlů na bioodpad a tři sta běžných pytlů na odpad.

Tento odpadový komfort samozřejmě není zadarmo. Poplatek se dělí na pevnou a variabilní část. „Fixní poplatek pro čtyřčlennou rodinu je osmdesát eur, což pokrývá úklid ulic a odpadové vybavení pro domácnost. Variabilní částka se odvíjí od objemu vyprodukovaného odpadu v domácnosti. Běžně dosahuje zhruba sto dvaceti eur,“ vysvětluje Fontanazzi. Provozovatel služby si účtuje poplatek za každé vyprázdnění kontejneru na směsný komunální odpad, ale kuchyňské odpady jsou z důvodu motivace sbírány zdarma. Každý kontejner má speciálními čipy, který umožňuje zaznamenávat datum posledního vyprázdnění a pomáhá vypočítat variabilní část poplatku či evidovat množství vyprodukovaného bioodpadu. Zároveň obcím poskytuje přehled o tom, do jaké míry se obyvatelé do třídění zapojili.

Mluvit s lidmi

Dříve než ve Val di Fiemme s tříděním a odvozem odpadu od domu začali, uspořádali téměř roční informační kampaň o funkci systému a jeho přínosech. S plánem kampaně, letáčky a dalšími propagačními předměty pomohla firma Idecum zaměřená na komunikaci ekologických témat. „Veřejné projekty, jako je tento, by měly zapojit veřejnost, vyslechnout jejich připomínky a respektovat jejich potřeby,“ říká Cristian Roverato z Idecumu a dodává, že se tak předejde situaci, kdy si lidé myslí, že jim někdo vnucuje nové a neúčinné nařízení. „Běžně spolupracujeme s místním tiskem televizi či rádiem. Pořádáme také veřejné debaty.“

Příliv turistů

Místní technické služby, Fiemme Servizi, mají na starost jedenáct obcí s celkem asi dvaceti tisíci trvalými obyvateli. V létě a v zimě však údolí čelí náporu zhruba stejného počtu turistů, což sběr odpadků komplikuje. Protože návštěvníci nemohou používat běžné popelnice, dostávají od správců nemovitostí papírovou krabici s kompostovatelným pytlíkem, která slouží k odkládání bioodpadu, a průhledný růžový pytel pro zbylý odpad. Vše se odváží od domů.

Strašák jménem spalovna

V současnosti se bioodpad z údolí Fiemme vyváží do dvě stě kilometrů vzdálené kompostárny. Zanedlouho by měl končit o sto padesát kilometrů blíž, kde vyrůstá nová bioplynová stanice.

Směsný komunální odpad se ukládá na skládce. V Trentu, hlavním městě provincie, se však hovoří o výstavbě spalovny. Giuseppe Fontanazzi z Fiemme Servizi má ale obavy, že takový plán zamává s recyklací: „Navržená kapacita spalovny je příliš velká, takže můžeme očekávat snahy o to, aby se méně třídilo. Už se nám podařilo prosadit, aby zařízení zmenšili. Projekt však stále počítá jen se 60% mírou třídění odpadů, zatímco my už jsme docílili 80 %.“

Val di Fiemme se zapojilo také do akce Evropský týden pro redukcii odpadu. Jeho účastníci z deseti členských států uspořádali ke konci tohoto listopadu více než 2500 aktivit zaměřených na předcházení vzniku odpadu. Napřesrok se může toho týdne zúčastnit také vaše obec, škola či sdružení. Více informací najdejte na stránkách www.ewwr.eu.

Jedním z organizátorů Evropského týdne pro redukcii odpadu je organizace podobná české Síti recyklačních obcí. Nazývá se Asociazione měst a regionů pro recyklaci a udržitelné nakládání se zdroji (www.acrplus.org/-kg). Jejím cílem je snížit evropskou produkci domovních odpadů o sto kilogramů na obyvatele za rok. Členové sdružení považují tento cíl za reálný a zavazují se jej prakticky naplňovat. Mezi jeho současnými 94 členy najdeme například belgické Vlámsko (OVAM), Katalánsko, Brusel, Antverpy, Lyon či Lisabon.

Přeloženo z Magazínu BioCycle, říjen 2009, roč. 50, č. 10, str. 39.

Ve Zlíně vědí jak na bioodpady

Nikola Marková

Odstranit biologickou složku ze skládkovaných odpadů je výzva pro stále více obcí a měst v České republice. Odpovídají na ni podporou domácího kompostování, komunitním kompostováním nebo tříděním bioodpadu. Ve Zlíně a Starém Městě mají zkušenosti zejména s odděleným sběrem bioodpadu, který zpracovávají v aerobním fermentoru, a s městskou komunitní kompostárnou.

Komunitní kompostárna byla pro odbor městské zeleně ve Zlíně, poté co odmítl platit vyšší částky za příjem bioodpadu do fermentoru, východiskem z nouze. Dnes ji ale doporučují jako úspěšný příklad zpracování zelených zbytků. Nalezneme ji na zpevněné a opločené ploše v areálu zlínského hřbitova. Získaný kompost slouží k údržbě městských ploch.

Ročně kompostárna zpracuje zhruba 130 tun materiálu ze 160 hektarů travnatých ploch, listů, spadlých jablek či zbytků z květinových záhonů. Provoz zařízení přijde ročně na 120 tisíc korun. Tolik stojí úklid, herbicidní ochrana proti plevelům, provoz malotraktoru a odměna pro místního zemědělce, který chodí kompost přehazovat.

Kromě komunitní kompostárny mají ve Zlíně ještě aerobní fermentor na výrobu biopaliva, které místní teplárna vykupuje v ceně šest set korun za tunu. Provozovatel by sice na jeho místě raději viděl kompostárnu, špatná situace na trhu s odbytem kompostu však hrála ve prospěch fermentoru. Materiál na palivo – vytříděný bioodpad – pochází ze dvou zlínských čtvrtí. Přidává se do něj ještě nadrcený papír. Výrobu paliva provozovatelé střídají s výrobou rekultivačního kompostu pro místní skládku.

Co s kompostem?

V minulosti fungoval mezi lidmi a půdou koloběh živin. Recyklací zbytků ze zahrad a kuchyní by se na něj mohlo navázat. Pokud by kompost či přímo bioodpad využívali zemědělci, podařilo by se navrátit do půdy ztracené živiny. Schází však motivace. Ozývají se také názory, že mezi propojením resortů zemědělství a životního prostředí stojí administrativní překážky, jež je třeba odstranit.

Funguje to

Lidé ve Zlíně i Starém Městě jsou s možností třídít bioodpady spokojeni a průzkum ukazuje, že si přejí, aby přetrvávala. Nevadí ani to, že zbytkový odpad se vyváží ob týden střídavě s bioodpadem. Na počátku projektu panovaly obavy, že kontejnery se zbytkovým odpadem budou při čtrnáctidenních intervalech přetékat, ale nestalo se tak. Pozitivní reakce zaznívají i ze strany obou měst. Nemusí totiž řešit problémy s čistotou vytříděného materiálu. Ve Zlíně například disponují visačkami na

popelnice se špatně vytříděným materiálem, za celý rok je však nemuseli použít. Svou roli v tomto ohledu jistě sehrála informační kampaň. Ve Starém Městě navíc dosáhli díky celoplošnému zavedení systému a blízké kompostárně výrazné finanční úspory.

Zlínské zkušenosti naznačují, že každý člověk může vytřídít průměrně až sto kilogramů bioodpadu ročně. To znamená, že téměř třetina hmotnosti všech odpadů produkovaných domácnostmi nemusí skončit na skládce.

Pozn: Článek vychází z exkurze uspořádané Hnutím DUHA. Zajímavé prezentace a finanční bilance obou projektů naleznete na www.hnutiduha.cz/obce pod odkazem „realizované exkurze“.

Ankety na webu Sítě recyklačních obcí

Petr Nohava

Na internetových stránkách www.hnutiduha.cz/obce pro vás připravujeme pravidelné ankety. V té poslední se ptáme na hlavní způsoby zpracování bioodpadů ve vaší obci. Na výběr máte šest odpovědí. Vaše zkušenost nás zajímá, proto nezapomeňte kliknout.

Zároveň přinášíme vyhodnocení minulé anketní otázky: „Co si myslíte o systémech platby za komunální odpad založených na množství vyprodukovaných odpadů?“ O něco víc než polovina odpovědí se hlásila k názoru, že snižuje množství odpadů v obci. Čtvrtina respondentů podporuje spíš paušální poplatek, který sice ke třídění nemotivuje, ale pro obec je administrativně jednodušší. Asi desetina účastníků ankety soudí, že jde o zajímavý, leč v praxi těžko proveditelný systém. Podle další desetiny tyto podmínky nahrávají spíš pálení odpadů a zakládání černých skládek.

Hnutí DUHA vítá, že prorecyklační systémy mají pozitivní ohlas.

Vytvořeno za pomoci finančních mechanismů EHP/Norska prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti. Projekt byl finančně podpořen v grantovém řízení MŽP. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

A › Bratislavská 31, 602 00 Brno
T › 545 214 431
F › 545 214 429
E › info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Zpracovala Nikola Marková, Petr Nohava, Ivo Kropáček, Tomáš Příkryl. Fotografie: archiv Hnutí DUHA a MŽP, www.sxc.hu, Wikimedia, Markéta Jedličková
Vydalo Hnutí DUHA, prosinec 2009.

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích, i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.